

poslední vůlí. Povoláný dědic buďž naproti zákonným dědicům poukázán na právní pořad ve příčině čtvrtiny pozůstalosti vyhrazené volnému nakládání. 31/10 17 Rv II 289/17, J. Bl. 33/18.

— §§ 1271., 1272.: Differeční obchody nejsou žalovatelný. Žádati se může vrácení náhrady (záležející v akceptu a postoupené pojistce). 28/12 16 Rv I 461/16, J. Bl. 18/18.

— § 1288; pojišť. ř. § 74: Pojištění proti vloupání: Aby vyloučena byla náhrada škody povstale «z příčiny» (gelegentlich) války, stačí, když nebezpečnoství, že škoda povstane, válkou bylo zvětšeno. 2/11 17 Rv I 360/17, G. H. 47/18.

— § 1295.: Majitel domu jest zodpověden za úraz, který se přihodil pro vadnost schodů v jeho domě návštěvníku. 11/9 17 Rv II 325/17, Z. Bl. 19/18.

— : Mezi škodou a poškozujícím jednáním neb opomenutím musí býti příčinná spojitost. 9/10 Rv II 357/17, Z. Bl. 20/18.

— : zák. o ruč. žel.: Dráha jest povinna, nahradit škodu pro zaskřípnutí prstu cestujícího dveřmi vagonu přiraženými nosičem zavazadel při předčasném odjezdu vlaku. Rozhodující hlediska pro vyměření bolestného. Změna v dovolací stolici jest přípustna. 9/10 17 Rv III 146/17, J. Bl. 20/18, Zpr. 369/17.

(Pokračování.)

HOVORNA.

Skromné slovo v příčině socialisace práva vlastnického.

Soukromé právo vlastnické, dle pojmu svého, vlastníka opravňuje, aby každého třetího ze svého práva vlastnického vyloučil — kdežto socialismus naopak přiznává veřejnosti neboli státu, aby i na soukromém majetku žádal omezení a oběti na prospěch veřejnosti a státu. Proto zdálo by se, že mezi socialismem a soukromým právem vlastnickým jest propast nepřeklenutelná. Avšak dle našeho pozitivního, dosud platného práva občanského není tomu tak, a není tomu tak ani ve Francii, ani v Itálii, ani v Německu.

Stanoví totiž náš dosud platný zák. občanský v § 364, ř. z. obč., že výkon práva vlastnického má jen tak dalece místa, pokud tím není zasáháno do práv osoby třetí, a pokud tím nepřekračují se omezení, stanovená zákony na udržení a na prospěch a podporu (Förderung) všeobecného blaha neb dobra.

Tedy náš platný zákon občanský při vyměřování obsahu a působnosti soukromého práva vlastnického má na zřeteli taková omezení, jakých jest třeba na všeobecný prospěch

neb na prospěch státu. Toto zásadní omezení výkonu práva vlastnického vysloveno bylo již v prvotním návrhu čili v prvotní osnově (Urentwurf) k zákonu občanskému, neboť stanovil odpovídající § 82. této prvotní osnovy: »Když výslovná, politická nařízení na udržování a podporu všeobecného blaha neb dobra zdají se právo vlastnické omezovati, tedy neděje se tak na úkor vlastnictví státních občanů, nýbrž dává se tím jemu spíše obecně prospěšný směr.«

Tento původní návrh k obč. zákonu z r. 1796 vyhlášen patentem z 13 února 1797 co zákon pro západní Halič. O tom instruktivně vykládá slovnitý náš učitel Randa: *Eigenthum* § 1., str. 4. an praví, že vlastnictví jako nezbytný ethický a hospodářský činitel vývoje osvětového jest chráněno právním řádem, avšak právě proto a stejným způsobem současně jest podrobeno oněm obmezením, jaké právní řád v zájmu veškerenstva stanoví. Také platné zákonné upravení práva vlastnického nedává žádného nároku na to, aby toto upravení povždy nezměněné trvalo, naopak: státní zákonodárství má moc a právo, aby zásady nabývání a rozdělení statků uspořádalo způsobem, odpovídajícím měnícím se potřebám doby, což uznáno ve všech velikých kodifikacích dob starších v zák. francouzských a italských, jež Randa cituje — a jak dokládáme i novějších, jako občanským zákonem německým (§§ 903., 904. a čl. 52 a 109 uvoz. zák.), a obč. zák. švýcarským (§ 680—703).

Není tedy pochybnosti, že stát a tudíž také československý stát jest oprávněn, aby řádným, ústavním zákonodárstvím na prospěch všeobecného blaha a dobra některé statky ze soukromého práva vlastnického vyloučil, čili stanovil, že tyto předměty nemohou býti vůbec předmětem soukromého práva vlastnického aneb, že jen jistá část neb výměra jejich může jako soukromé vlastnictví býti držena aneb, že vlastník při výkonu svého práva vlastnického má býti obmezen tak, že jistých výkonů neb úkonů podnikati nemůže, jakéž by mu jinak jako soukromému vlastníku nepopíratelně příslušely.

Ano dle dosud také pro nás platného práva, totiž dle § 365. zák. obč. musí příslušník státu, když toho vyžaduje všeobecné dobro a blaho, postoupiti též úplné vlastnictví věci za přiměřené odškodné.

Ovšem že mohou případy, podle nichž dle dosavadních zákonů (srov. Randovo: *Vlastnictví české*, 6. vydání) od Ka-

s a n d a § 6., str. 61. a násl.) jest přípustna expropriace, býti rozmnoženy a rozšířeny — avšak i to může státi se jenom řádně, způsobem ústavním, usneseným a řádně prohlášeným zákonem. To platí zejména o vyvlastnění půdy vůbec a velkostatků zvlášť. Při tom nesmí se přehlížeti, že pro jisté druhy (extensivního) hospodářství hodí se hlavně jenom velkostatky; dále že jest celá řada velkostatkářů, kteří velkostatků nabyli jen svou úsilovnou prací, aneb koupí za hotové v době novější. Mimo to jsou velkostatky též v držení městských obcí, jak českých, tak německých jako na př. Písku, Hradce Králové, Mostu — a ty budou vyžadovati zvláštního postavení.*) Vůbec třeba tu nejvyššího stupně odborného vzdělání národohospodářského i zemědělského, jak theoretického tak praktického a znalosti podrobných poměrů obyvatelstva takměř každého okresu, o nějž jde, poněvadž poměry ty jsou velice různé, na příkl. zcela jiné na severu a zcela jiné na jihu Čech neb Moravy atd. Nezbytna tu jest nejvyšší opatrnost a třeba střežiti se pouhého šablonovitěho rozhodování dle pouhých, právě oblíbených hesel, jakáž v dobách rozechvěných jsou na denním pořádku.

Má-li zahájené řízení o zbavení svéprávnosti vliv na sporné řízení a jaký?

Účelem těchto řádků není uvažovati o tom, jaký vliv má na spor, jeví-li se chorobný stav strany, který jest důvodem zahájeného řízení o zbavení svéprávnosti, na venek tak, že strana není způsobilou osobně jednati, řádně odpovídati a pod. a dostaví-li se osobně bez zástupce, neboť tu učiní soud opatření dle § 185 c. ř. s.

Předmětem úvahy jest, má-li zahájené řízení samo o sobě, když není jeho příčina zevně patrnou anebo když strana jest zastoupena zmocněncem nebo advokátem, vliv na spor.

Podle předpisu obč. zák. jest i duševně chorý, tím spíše pak marnotratník nebo oddaný požitkům alkoholickým nebo jiných jedů způsobilým se zavazovati, pokud nebyl dán pod opatrovnictví, čili dle § 68. cís. nař. z 28. června 1916 č. 207 ř. z. pokud nebyl zbaven svéprávnosti. Na této zásadě nezměnilo ničeho ani citované cís. nařízení, neboť přiznává i osobám, o nichž řízení o zbavení svéprávnosti bylo zahájeno, způsobilost k právním jed-

*) Podle statistiky velkostatků v Čechách vydané Ig. Tittlem jest 9 obcí v držení velkostatků; církevních jest na 80.